

De resurrectione mortuorum sermo

Περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν λόγος

Ἐρώτησις. Τί ἐστὶν ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος· οὐδὲν εἰσενέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, δῆλον ὅτι οὐδὲ ἐξενεγκεῖν τι δυνάμεθα; Ἀπόκρισις. Δοκῶ ὅτι ὁ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· ὅτι οὐδὲν εἰσενέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον, οὐδὲ συνεξενεγκεῖν τι δυνάμεθα, ὅτι οἰκεῖα τοῦ Δημιουργοῦ τὰ πάντα, ἡμεῖς δὲ πάροικοι καὶ παρεπίδημοι. Εἰ δέ τις πλοῦτον καὶ περιουσίαν ἔχει ὑπὸ τὰς χεῖρας, οὐκ ἔστι κύριος αὐθέντης τῶν πραγμάτων, ἀλλ' οἰκονόμος, καθότι καὶ αὐτὸς ὑφ' ἑτέρου παρείληφε τὰ πράγματα, καὶ πάλιν μετ' αὐτὸν εἰς ἕτερον μεταστήσεται ὁ κληρὸς κατὰ τὴν κέλευσιν τοῦ Δημιουργοῦ. Ὁμολογεῖν οὖν χρὴ τοῦ δεδωκότος τὴν χάριν. Ταῦτα οὖν ἐπιστάμενοι οἱ σοφοὶ οἰκονόμοι, οὐκ ἀμελοῦσι τοῦ ἔργου τῆς 257 δικαιοσύνης, ἐκείνου τοῦ μακαρισμοῦ βουλόμενοι ἐντυχεῖν. Λέγει γὰρ ὁ Κύριος· μακάριος ὁ δοῦλος ἐκείνος ὃν ἔλθων ὁ κύριος αὐτοῦ εὐρήσει ποιοῦντα οὕτως. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν· ὠκονόμησε γὰρ ἀξίως τοὺς λόγους αὐτοῦ ἐν κρίσει, ὅθεν εἰς τὸν αἰῶνα οὐ σαλευθήσεται. Λέγει γὰρ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· χρηστὸς ἀνὴρ ὁ οἰκτίρων καὶ κυχρῶν· οἰκονομήσει τοὺς λόγους αὐτοῦ ἐν κρίσει, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα οὐ σαλευθήσεται· εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος. Ἀπὸ ἀκοῆς πονηρᾶς οὐ φοβηθήσεται· ἐτοίμη ἡ καρδία αὐτοῦ ἐλπίζει ἐπὶ Κύριον. Ἐστήρικται ἡ καρδία αὐτοῦ, οὐ μὴ φοβηθῆ, ἕως οὗ ἐπίδη ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. Ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πένησιν· ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος· τὸ κέρασ αὐτοῦ ὑψωθήσεται ἐν δόξῃ. Ἀμαρτωλὸς ὄψεται καὶ ὀργισθήσεται· τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ βρῦξει καὶ τακήσεται· ἐπιθυμία ἀμαρτωλοῦ ἀπολεῖται. Δίκαιος δὲ εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται, καὶ ἀπὸ ἀκοῆς πονηρᾶς οὐ φοβηθήσεται. Καὶ ποία αὕτη ἡ πονηρὰ ἀκοή; Ἐγὼ οἶμαι ὅτι τὸ ἀρθήτω ὁ ἀσεβής, ἵνα μὴ ἴδῃ τὴν δόξαν Κυρί 258 ου, καὶ τὸ δῆσαντες αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας, ἐκβάλετε τὸν ἀχρεῖον δοῦλον εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, καὶ τὸ ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ Διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. Ἀντὶ δὲ τούτων ἀκούσεται ὁ δίκαιος· εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἧς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου. Ὅθεν ὁ Κύριος καὶ ἐπιχορηγὸς τῶν ἀγαθῶν [ἄ] διηγόρευσε μὴ προσπαθῶς ἔχειν ἡμᾶς πρὸς τὰ βιωτικά, τοῦτο φήσας· οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν, καὶ οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ· καὶ μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορῶσσοσι καὶ κλέπτουσι· ὅπου γὰρ ἐστὶν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἔσται καὶ ἡ καρδία ὑμῶν. Καὶ πάλιν λέγει· πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν, καὶ δότε ἔλεημοσύνην. Ποιήσατε ἑαυτοῖς βαλάντια μὴ παλαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Καὶ πάλιν· κἀγὼ λέγω ὑμῖν· ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα, ὅταν ἐκλίπητε, δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκη 259 νάς. Οἱ γὰρ πεποιοῦντες ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ δυνάμει καὶ ἐπὶ τῷ πλήθει τοῦ πλοῦτου αὐτῶν ἐγκαυχώμενοι, ὡς ἄνθρωποι ἀποθανοῦνται καὶ ὡς εἷς τῶν ἀρχόντων ἀποπεσοῦνται· οὐ γὰρ ἐφύλαξαν τὴν εὐνοίαν πρὸς τὸν Δημιουργόν. Οἱ δὲ ὑπομένοντες αὐτόν, αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν· φῶς γὰρ ἐστὶν ἐν αὐτοῖς ὁ λόγος καὶ ἄλας καὶ δύναμις, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου φωνήν· ὑμεῖς ἐστε τὸ ἄλας τῆς γῆς καὶ τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὅθεν καὶ ὁ κόσμος συνίσταται ἄχρι τοῦ νῦν, ἔχων ἐν ἑαυτῷ τοῦτο τὸ ἄλας καὶ τοὺς φωστῆρας· εἰσὶ γὰρ κατὰ γενεὰν καὶ γενεὰν οἱ θεραπεύοντες τὸν Κύριον· ἐπεὶ οὐκ ἂν συνίστατο ὁ κόσμος. Ἐὰν γὰρ, φησί, τὸ ἄλας μωρανθῆ, ἐν τίνι ἀρτυθήσεται; Εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι, εἰ μὴ βληθὲν ἔξω καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Ἐν Σοδόμοις

ἐπεὶ οὐχ εὐρέθη ἐκ τούτου τοῦ μέρους, εἰ μὴ εἷς μονώτατος, ἐν μιᾷ ῥοπῇ ἀπώλοντο. Ἄλλ' οὐδὲ ἔτι τοῦ δικαίου συνόντος αὐτοῖς, ἐπαφήκεν αὐτοῖς ἡ παντοδύναμος χεὶρ τὴν ὀργὴν, εἰ μὴ τι καὶ τοῦτον συνελάβετο ἐκ μέσου αὐτῶν. Διὸ μακαρία ἡ χώρα, μακαρία ἡ πόλις, μακαρία ἡ γενεὰ ἡ ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ πλῆθος δικαίων· μακαριώτεροι δὲ μᾶλλον 260 αὐτοὶ οἱ δίκαιοι, δι' οὓς κόσμος σῶζεται· μακαρισμοὶ γὰρ καὶ ἔπαινοι τοῖς δικαίοις ἀπόκεινται. Διὸ ἀποθέμενοι τὰ ἀνοίκεια ἔργα τῆς δικαιοσύνης, ζηλώσωμεν τὰς πολιτείας τῶν δικαίων, ὅπως σὺν αὐτοῖς κληρονομήσωμεν τοὺς ἐπαίνους, φῶς γεγονότες καὶ δύναμις καὶ πόλις τοῦ μεγάλου Βασιλέως, ὅπως αὐτὸς ἔσται ἡμῶν τὸ καύχημα, ὅτι ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὰ πέρατα τῆς γῆς. Αὐτὸς δίδωσι, κατὰ τὸν Ψαλμωδόν, χιόνα ὡς ἔριον, ὀμίχλην ὡσεὶ σποδὸν πάσσοντος· βάλλοντος κρύσταλλον αὐτοῦ ὡσεὶ ψωμούς, κατὰ πρόσωπον ψύχους αὐτοῦ τίς ὑποστήσεται; Ἐξαποστελεῖ τὸν λόγον αὐτοῦ, καὶ τήξει αὐτά. Πνεύσει τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ ῥεύσεται ὕδατα. Τότε λαβοῦσα ἡ γῆ τὴν ὀσμὴν τῆς θεωρίας, ἐνδύσεται τὴν εὐπρέπειαν αὐτῆς διὰ προστάγματος Θεοῦ, καὶ καθάπερ σκευὸς διάλιθον καὶ χρυσόπαστον τέρπει τοὺς θεατάς. Καὶ τὰ μὲν ὄρνεα καθιπτάμενα ἐπιτελεῖ ἦχον εὐμελῆ, τῇ τοῦ ἀέρος λαμπρότητι τερπόμενα, τὰ δὲ τετράποδα ἅμα τοῖς παιδίοις αὐτῶν σκιρτῶντα, ὅτι βεβλάσθηκε τὰ πεδία τῆς ἐρήμου, καὶ οἱ ποιμένες ἀγαλλόμενοι εὐφραίνονται ἐπὶ ταῖς δωρεαῖς τοῦ Κυρίου. Οἱ ποταμοὶ ἀντὶ τῆς 261 τραχύτητος καὶ ἀτάκτου φορᾶς τῶν ὑδάτων ἡσύχως φερόμενοι εὐφραίνουσι τὰ ἔνυδρα, καὶ ἰχθύες σκιρτῶσιν ἐπὶ τῇ ἐκλάμψει τοῦ ἡλίου. Τὰ δένδρα ἀντὶ τῆς τῶν φύλλων ἐρημίας ἐνδύονται τὴν ἑαυτῶν ἀνθηρίαν, τοῖς φύλλοις κομῶνται ἐν τῇ ἐγκαρποφορίᾳ. Τὰ ὄρη καὶ οἱ βουνοὶ καὶ κοιλάδες καὶ πᾶσα ἡ γῆ ἀνθοφοροῦσα τὴν δόξαν Κυρίου κηρύσσει, ὅτι ὡσπερ νύμφην κατεκόσμησεν αὐτὴν κόσμῳ. Καὶ ἡμεῖς οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀποβαλλόμενοι σκυθρωπότητα τοῦ χειμῶνος εὐφραϊνόμεθα, μετειληφότες ἀέρων εὐκрасίας καὶ καρπῶν εὐφορίας. Ποιήσωμεν τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς καρπὸς δικαιοσύνης εὐπροσδέκτους τῷ Κυρίῳ, ὅπως σχῶμεν παρρησίαν λέγειν πρὸς τὸν Δημιουργόν· εὐφρανθήσεται Κύριος ἐπὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. Ἀληθῶς γὰρ εὐφραίνεται Κύριος ἐπὶ τοῖς ἐργαζομένοις τὴν δικαιοσύνην. Μὴ οὖν τις ἐπαιρέσθω ἐπὶ φρονήσει ματαία ἢ δυνάμει ἢ πλούτῳ· ταῦτα γὰρ ὡς χόρτος ξηρανθήσεται. Ἄλλ' ὁ καυχώμενος, ἐν Κυρίῳ καυχάσθω. Τί μείζον ἢ τί τιμιώτερον ἐν ἀνθρώποις βασιλικῷ διαδήματι; Καὶ τοῦτο οὐ διαιωνίζει ἐπὶ κεφαλὴν ἀνδρός· κατὰ γὰρ γενεὰν καὶ γενεὰν μεταβαίνει ἀπὸ 262 κεφαλῆς εἰς κεφαλὴν. Καὶ τί δ' ἔχει βασιλεύς, ὃν μὴ δίδωσιν ὁ Θεός; Οὐκ αὐτὸς ὁ Κύριος ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς; Οὐκ αὐτὸς ἔκτισε τὸ ὕδωρ, ἐφ' ᾧ τεθεμελίωκε τὴν γῆν; Τίνος οὖν ἄρχει βασιλεύς, ὃν μὴ δίδωσι Κύριος, ὃς σωμάτων καὶ ὄπλων καὶ θησαυρῶν κυριεύει; Ἄλλ' εἰπέ· τίς ὁ ταῦτα ποιήσας, καὶ τίς ὁ τὰ σώματα πληθύνων διὰ τῆς τεκνογονίας καὶ τῆς τῶν χρεῶν ἀφθονίας, ἧς καὶ ἡ σύνεσις τῆς κατασκευῆς τῶν ὄπλων παρεῖ; Οὐκ αὐτὸς ὁ Κύριος ὁ ζωογονῶν τὰ πάντα; Τίς δὲ τοῖς μεταλλεύουσιν ἐπιχορηγεῖ ἐν τοῖς μέταλλοις τὰ μεταλλεύόμενα; Οὐχὶ αὐτὸς ὁ Κύριος; Τίς δὲ ὁ σαλεύων βλέμματι τὴν γῆν ὡς φύλλον ἢ κάρφος ἐπιπλέον ὕδατι; Οὐχὶ αὐτὸς ὁ Κύριος; Κἂν τοῦτο κοῦφον ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ σαλεύεσθαι αὐτὴν ταραχθῆσονται οἱ ἐνοικοῦντες ἐν αὐτῇ καὶ ὀδύνας ἔξουσιν. Εἰ δὲ καὶ πάντα ἡμῖν ὑπάρχει, χρυσίον, ἀργύριον καὶ ἱματισμός, παῖδες καὶ παιδίσκαι, ποίμνια προβάτων καὶ βουκόλια βοῶν, ἵππων καὶ καμήλων ἀγέλαι, μὴ ἀνατελιῇ δὲ τὸν ἥλιον, εἰς οὐδὲν λογισθήσεται. Ὁ σοφὸς παρεφρόνησεν, καὶ ὁ δυνατὸς ἠσθένη 263 σε, καὶ ὁ πλουτήσας ἐπτώχευσε. Δίκαιον οὖν ὁμολογεῖν, ὅτι οὐδὲν οὐδεὶς ἔχει· οἰκεῖα γὰρ Δημιουργοῦ τὰ πάντα. Ἡμεῖς δὲ γινώμεν τὴν ἑαυτῶν ἀσθένειαν· ὡσπερ γὰρ θεωρούμενοι τῶν προκεκοιμηκότων ὀστέων ἢ κρανίων, στενάζομεν, οὕτως καὶ τὰ ἡμέτερα ὀστέα οἱ μεθ' ἡμᾶς θεασάμενοι σκυθρωπάσουσιν· ἐκ γὰρ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ

δηρτίσμεθα πάντες οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων. Ταῦτα οὖν προγινώσκοντες, ἀδελφοὶ ἡγαπημένοι ὑπὸ Κυρίου, ταπεινώσωμεν τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἡμᾶς ὑψώσῃ ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς. Μισήσωμεν τὴν κενοδοξίαν καὶ ἀλαζονείαν, ἣτις ἐστὶν ἀφροσύνη. Φύγωμεν ὑπερηφανίαν· ταύτη γὰρ ὁ Θεὸς ἀντιτάσσει. Ἀγαπήσωμεν ταπεινώσιν, ὅπως πραεῖς γενόμενοι διδάξῃ ἡμᾶς ὁ Κύριος τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ. Πόσοι ἤρξαν τῆς οἰκουμένης ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, καὶ πάντες ἐπὶ χώματος καθεύδουσι, καὶ οὐδεμία διαφορὰ ὀστέων βασιλικῶν παρὰ τῶν τοῦ αἰχμαλώτου. Οὐ τῷ κτησαμένῳ ἄρμα χρυσοχάλινον τοῦ προδραμόντος ἰδίους ποσίν· οὐ τῷ φαγόντι τὰς τρυφάς, τῷ τῆ πενία συζήσαντι· οὐ τῷ εὐμόρφῳ παρὰ τὸν 264 ἄμορφον· οὐ τῷ ἀναιρεθέντι παρὰ τὸν ἀνείλαντα· ἀλλὰ πάντες ἐπὶ χώματος καθεύδουσι, ἄχρις οὗ σαλπῖση ἢ ἀγία σάλπιγξ, ἐξυπνίζουσα τοὺς ἀπ' αἰῶνος νεκρούς, ἵνα κομίσηται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος πεπραγμένα, εἴτε ἀγαθὰ εἴτε φαῦλα. Μέγα θαῦμα, ἀδελφοί, θεωρῆσαι ἄφρων τάφους ἀνεωγμένους τῇ φωνῇ τῆς σάλπιγγος καὶ νεκρούς ἐγειρομένους, τοὺς κεκοιμημένους ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι τῆς ὥρας ἐκείνης, ἐν ἀτόμῳ καὶ ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ἅπαντας ὁμοῦ ἀνισταμένους· Ἀγγέλου τε περιτρέχοντα μετὰ σάλπιγγος φωνῆς μεγάλης καὶ τοὺς δικαίους ἐπισυνάγοντα ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων, ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν ἕως ἄκρων αὐτῶν. Ἐκείνη ἢ φωνὴ πάντας ζωοποιήσει ἀπὸ ἐνὸς ἕως ἐνός, καὶ οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀπολιμπάνεται, καὶ οἱ μὲν ἐγερθήσονται εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ δὲ εἰς ἀνάστασιν κρίσεως. Ἀκούοντες δὲ περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν, μὴ ἀπιστῶμεν, φιλόχριστοι ἀδελφοί· πάντα γὰρ δυνατὰ τῷ Θεῷ, ἀδυνατεῖ δὲ αὐτῷ οὐδέν. Καὶ καθάπερ 265 τοὺς ἐμβληθέντας ἐν καμίνῳ πυρὸς καὶ δίκην τάφου ὑπὸ τῆς φλογὸς ἐγκαλυφθέντας διεφύλαξεν ἀσινεῖς, καὶ οὐ μόνον θριξ αὐτῶν οὐκ ἐφλογίσθη, ἀλλ' οὐδὲ ὁσμὴ τῆς τηλικαύτης καὶ ἐπηρτισμένης φλογὸς ἐκολλήθη ἐν αὐτοῖς, οὕτως καὶ οἱ νεκροὶ ἐγειρόμενοι ἄφθαρτοι, οὐ μόνον θριξ αὐτῶν οὐκ ἀπολείπεται, ἀλλ' οὐδὲ ὁσμὴ φθορᾶς εὐρεθήσεται ἐν αὐτοῖς τοῦ τοσοῦτου χρόνου τῆς ἑαυτῶν κοιμήσεως· πάντα γὰρ δυνατὰ τῷ Θεῷ, ἀδυνατεῖ δὲ αὐτῷ οὐδέν. Ἄκουε δὲ καὶ τοῦ προφήτου Ἰεζεκιὴλ λέγοντος· καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐμὲ χεῖρ Κυρίου, καὶ ἐξήγαγέ με ἐν πνεύματι, καὶ ἔθηκέ με ἐν μέσῳ τοῦ πεδίου, καὶ τοῦτο ἦν μεστὸν ὀστέων ἀνθρωπίνων· καὶ περιήγαγέ με ἐν μέσῳ αὐτῶν κύκλωθεν κύκλω· καὶ ἰδοὺ πολλὰ σφόδρα ἐπὶ προσώπου τοῦ πεδίου, καὶ ἰδοὺ ξηρὰ σφόδρα. Καὶ εἶπε πρὸς με· υἱὲ ἀνθρώπου, προφήτευσον ἐπὶ τὰ ὀστᾶ ταῦτα καὶ εἶπέ αὐτοῖς· τὰ ὀστᾶ τὰ ξηρὰ, ἀκούσατε λόγον Κυρίου. Τάδε λέγει Κύριος τοῖς ὀστέοις τούτοις· ἰδοὺ ἐγὼ φέρω εἰς ὑμᾶς πνεῦμα ζωῆς, καὶ δώσω ἐφ' ὑμᾶς νεῦρα, καὶ ἀνάξω ἐφ' ὑμᾶς σάρκας, καὶ ἐκτενῶ ἐφ' ὑμᾶς δέρμα, καὶ δώσω πνεῦμά μου ἐφ' ὑμᾶς καὶ ζήσεσθε καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ εἰμι Κύριος. Καὶ προεφήτευσά καθὼς Κύριος ἐνετείλατό μοι, 266 καὶ ἐγένετο φωνὴ ἐν τῷ με προφητεῦσαι· καὶ ἰδοὺ σεισμός, καὶ προσήγαγε τὰ ὀστᾶ ἕκαστον πρὸς τὴν ἀρμονίαν αὐτοῦ· καὶ ἰδοὺ ἐπ' αὐτὰ νεῦρα καὶ σάρκες ἐφύοντο, καὶ ἀνέβαιναν ἐπ' αὐτὰ δέρμα ἐπάνω, καὶ πνεῦμα οὐκ ἦν ἐν αὐτοῖς. Καὶ εἶπε πρὸς με· προφήτευσον, υἱὲ ἀνθρώπου, προφήτευσον ἐπὶ τὸ πνεῦμα, καὶ εἶπον τῷ πνεύματι· τάδε λέγει Κύριος· ἐκ τῶν τεσσάρων πνευμάτων ἐλθὲ τὸ πνεῦμα καὶ ἐμφύσησον εἰς τοὺς νεκρούς τούτους, καὶ ζησάτωσαν. Καὶ προεφήτευσά καθότι ἐνετείλατό μοι· καὶ εἰσῆλθεν εἰς αὐτούς τὸ πνεῦμα, καὶ ἔζησαν καὶ ἔστησαν ἐπὶ τῶν ποδῶν αὐτῶν, συναγωγὴ πολλὴ σφόδρα. Καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς με λέγων· υἱὲ ἀνθρώπου, τὰ ὀστᾶ ταῦτα πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ ἐστὶν· αὐτοὶ λέγουσι, ξηρὰ γέγονε τὰ ὀστᾶ ἡμῶν, ἀπόλωλεν ἢ ἐλπὶς ἡμῶν, διαπεφωνήκαμεν. Διὰ τοῦτο προφήτευσον καὶ εἶπέ πρὸς αὐτούς· τάδε λέγει Κύριος Κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ ἀνοίγω τὰ μνήματα ὑμῶν, καὶ ἀνάξω ὑμᾶς ἐκ τῶν μνημάτων ὑμῶν, καὶ εἰσάξω ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν ὑμῶν· καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ εἰμι Κύριος ἐν τῷ ὀρύξαι με τοὺς τάφους ὑμῶν καὶ ἀναγαγεῖν ὑμᾶς ἐκ τῶν τάφων ὑμῶν, λαός μου. Καὶ δώσω πνεῦμά μου εἰς ὑμᾶς, καὶ ζήσεσθε, καὶ θήσομαι ὑμᾶς ἐπὶ τὴν γῆν ὑμῶν, καὶ

γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ Κύριος ἐλάλησα καὶ ποιήσω, λέγει Κύριος Κύριος. 267 Ὅθεν καὶ παραγενόμενος ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Θεὸς Ἰησοῦς ὁ Χριστός, θείῳ στόματι ἔφη· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσονται τῆς φωνῆς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσονται. Καὶ πάλιν· μὴ θαυμάζετε τοῦτο· ὅτι ἔρχεται ὥρα, ἐν ἧ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσονται τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ ἐκπορεύσονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως· γέγραπται γάρ· πρόσεχε, οὐρανέ, καὶ λαλήσω· καὶ ἀκουέτω γῆ ῥήματα ἐκ στόματός μου. Προσδοκάσθω ὡς ὑετός τὸ ἀπόφθεγμα μου, καὶ καταβήτω ὡς δρόσος τὰ ῥήματά μου. Αὕτη ἐστὶν ἡ δρόσος ἡ ἀνατέλλουσα καὶ ζωοποιούσα τοὺς νεκρούς. Καθὼς καὶ ἕτερος Προφήτης βοᾷ, λέγων· ἀναστήσονται οἱ νεκροί, καὶ ἐγερθήσονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις, καὶ εὐφρανθήσονται οἱ ἐν τῇ γῆ· ἡ γὰρ δρόσος ἡ παρὰ σοῦ ἴαμα αὐτοῖς ἐστί· πάντα γὰρ δυνατὰ τῷ Θεῷ, ἀδυνατεῖ δὲ αὐτῷ οὐδέν. Ἦτε γὰρ ἄνθρωποι, ἦτε γῆ, ἦτε πελάγη θαλασσῶν, ἦτε ἄβυσσοι, ἦτε τις κτίσις ἑτέρα, πάντα ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἐστί, καὶ ὡς οὐδέν ἐστί. Καὶ 268 πειθέτω σε ὁ Προφήτης, λέγων· τίς ἐμέτρησε τῇ χειρὶ τὸ ὕδωρ, καὶ τὸν οὐρανὸν σπιθαμῇ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν δρακί; Τίς ἔστησε τὰ ὄρη σταθμῶ, καὶ τὰς νάπας ζυγῶ; Καὶ πάλιν λέγει· πάντα τὰ ἔθνη ὡς σταγῶν ἀπὸ κάδου καὶ ὡς ῥοπῆ ζυγοῦ ἐλογίσθησαν, καὶ ὡς σίελος λογισθήσονται· ὁ δὲ λίβανος οὐχ ἰκανὸς εἰς καῦσιν καὶ πάντα τὰ τετράποδα οὐχ ἰκανὰ εἰς ὀλοκάρπωσιν, καὶ πάντα τὰ ἔθνη ὡς οὐδέν ἐλογίσθησαν. Ὁ δὲ Ἀββακούμ· Κύριε, εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν σου καὶ ἐφοβήθην· Κύριε, κατενόησα τὰ ἔργα σου καὶ ἐξέστην. Γέγραπται γάρ· ἐν ἀτόμῳ, ἐν ῥιπῇ ὀφθαλοῦ, ἐν ἐσχάτῃ σάλπιγγι· σαλπίζει γάρ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἄφθαρτοι, καὶ ἡμεῖς ἀλλαγησόμεθα. Δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν. Ὅταν δὲ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσῃται ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσῃται ἀθανασίαν, τότε γενήσεται ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος· κατεπόθη ὁ θάνατος 269 τὸς εἰς νίκος. Ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον; Ποῦ σου, ἄδη, τὸ νίκος; Μὴ κλαιέτω ὁ πτωχός, καὶ μὴ μεγαλαυχεῖτω ὁ πλούσιος. Μὴ ἀθυμῆτω ὁ ἀσθενής, καὶ μὴ ἐπαιρέσθω ὁ δυνατός. Μὴ λυπείσθω ὁ δοῦλος, καὶ μὴ καυχάσθω ὁ κύριος. Πάντες γὰρ ἐπὶ γῆς ἐν τῷ χοῖ καταλύσομεν τὸ σῶμα, ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ ὁ Κύριος, ὃς ζωογονήσει ἡμῶν τὰ σώματα. Καυχάσθωσαν δὲ οἱ δίκαιοι, καὶ εὐφραίνεσθωσαν ἐν Κυρίῳ. Μακάριοι γὰρ πάντες οἱ εὐρισκόμενοι τότε ἄξιοι ταύτης τῆς εὐλογημένης φωνῆς· δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Ἐμμεῖναιτε οὖν οἱ ἐργαζόμενοι τὴν δικαιοσύνην [καὶ] πόνους ὑπὲρ ἀληθείας Θεοῦ ἀντλοῦντες· οἱ γὰρ πόνοι τῆς προσκαίρου ζωῆς πολλὴν ὑμῖν προξενούσι τὴν παρρησίαν ἐπὶ τοῦ μέλλοντος· καὶ ἡ στενοχωρία τοῦ ἐνεστῶτος βίου γενήσεται ὑμῖν ἐπὶ τοῦ μέλλοντος εἰς ἄνεσιν καὶ ὕψωμα καὶ καύχημα· καὶ ὁ νῦν κλαυθμὸς γενήσεται ὑμῖν εἰς παράκλησιν καὶ ἄνεσιν. Γέγραπται γάρ· μακάριοι πάντες οἱ 270 ἐμμένοντες ἐν αὐτῷ, διότι λαὸς ἅγιος ἐν Σιών κατοικήσει. Τότε πάλιν γενήσεται τὸ γεγραμμένον· ἰδοὺ οἱ δουλεύοντές μοι εὐφρανθήσονται, ὑμεῖς δὲ αἰσχυνθήσεσθε. Ἴδου οἱ δουλεύοντές μοι ἀγαλλιάσονται ἐν εὐφροσύνῃ, ὑμεῖς δὲ κεκραξέσθε διὰ τὸν πόνον τῆς καρδίας ὑμῶν, καὶ ἀπὸ συντριβῆς πνεύματος ὀλολύζετε. Καταλείψεται γὰρ τὸ ὄνομα ὑμῶν εἰς πλησμονὴν τοῖς ἐκλεκτοῖς μου, ὑμᾶς δὲ ἀνελεῖ Κύριος· τοῖς δὲ δουλεύουσιν αὐτῷ, κληθήσεται ὄνομα καινόν, ὃ εὐλογηθήσεται ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ πάλιν λέγει· ἐπιλήσονται γὰρ τὴν θλίψιν αὐτῶν τὴν πρώτην, καὶ οὐ μὴ ἀναβήσεται αὐτῶν ἐπὶ τὴν καρδίαν. Ἔσται γὰρ ὁ οὐρανὸς καινός καὶ ἡ γῆ καινὴ, καὶ οὐ μὴ μνησθῶσι τῶν προτέρων, οὐδ' οὐ μὴ ἐπέλθῃ αὐτοῖς ἐπὶ τὴν καρδίαν, ἀλλ' εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίαμα εὐρήσουσιν ἐν αὐτῇ. Ἐγὼ δὲ ὁ ἁμαρτωλὸς ἐννοῶ εἰς ἑμαυτὸν οἷα ἀγαθὰ ἀπόκειται τοῖς δίκαιοις καὶ ποῖος θυμὸς ἠπεύληται τοῖς ἁμαρτωλοῖς, καὶ καταφρονῶ

ἐμαυτόν. Καὶ ἐπειδὴ οὐ συνείδω ἐμαυτῷ ἔργον καλόν, ταύτην φωνὴν ἀφήμι πρὸς Θεὸν ἀγα 271 θὸν καὶ λυτρωτὴν· ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. Ἐκεῖνος μὲν γὰρ ὁ τελώνης ἀνώτερος ὑπάρχων τῆς ἐμῆς εὐτελείας, ἐπὶ πόδας ἰστάμενος, κάτω βλέπων καὶ τὸ στήθος κρούων ἰκέτευεν· ἐγὼ δὲ ὡς ὑπερβάλλον τοῖς πταίσμασιν εἰς γῆν πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον καὶ τὸ μέτωπον εἰς τὸ ἔδαφος κρούων, βῶ πρὸς τὸν εὐσπλαγχνον καὶ ἄχραντον καὶ φοβερὸν· ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ καὶ ἀναξίῳ. Μὴ μοι εἴη εἰς κρίμα, ὅτι τολμῶ διὰ τῆς ἀθεμίτου μου γλώσσης καὶ τῶν ἀκαθάρτων μου χειλέων ὀνομάζειν τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον καὶ ὑπερύμνητον εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀλλ' ἔστω μοι ἡ ἐπίκλησις τοῦ ὀνόματός σου, Κύριε, εἰς φωτισμὸν καὶ ἁγιασμὸν σαρκὸς καὶ πνεύματος. Θυμαμάτων ἀτμὶς ἀνιούσα εὐωδίας ἐμπύμπλησι τὸν οἶκον, πόσω μᾶλλον ἢ μνήμη σου, Κύριε, ἢ γλυκυτέρα μέλιτος καὶ κηρίου, ἐμπύμπλησι τὴν ψυχὴν ἁγιασμοῦ καὶ φωτισμοῦ τοῖς ἐν γνώσει ἐπιποθοῦσί σε τὸν Σωτῆρα. Δός μοι πόθον εἰς τὸ σωτήριόν σου, Κύριε, ὡς γῆ διψώση καὶ προσδεχομένη τὸν ὑετόν, ἵνα ποιήσω καρπὸν πρὸ θανάτου, ὅπως μὴ αἰσχυθῶ ἐν ἡμέρᾳ τῆς ἐτάσεως. Ἐλέησον πάντας ἡμᾶς, ὡς ἀγαθός, εὐχαριστοῦμεν τῇ ἀγαθότητί σου, Κύριε, ὅτι ἀναξίους ἡμᾶς ὄντας 272 ἠξίωσας δουλεύειν τῷ ὀνόματί σου τῷ ἁγίῳ, καὶ τὰς χεῖρας διαπετᾶν πρὸς σὲ τὸν τῶν ὄλων πατέρα. Ῥῦσαι ἡμᾶς ἐκ πάσης ἐνεργείας σατανικῆς καὶ δὸς δόξαν τῷ ὀνόματί σου τῷ ἁγίῳ, Κύριε. Δὸς ἡμῖν εὐρεθῆναι ὡς γῆ καλὴ καὶ ἀγαθὴ, ὅπως δεξάμενοι τὸν σπόρον σου καρποφορήσωμεν εἰς ἑκατὸν καὶ ἐξήκοντα καὶ τριάκοντα. Δὸς ἡμῖν, Κύριε, ἐμπορεύεσθαι ἐπαξίως ἐν τῷ σῶ ἄργυρίῳ, ᾧ ἡμῖν παρέθηκας, ἵνα τὴν μνᾶν δεκαπλασιάσαντες προσενέγκωμέν σοι καρπὸν δικαιοσύνης, καὶ ἀξιωθῶμεν ἄρχειν τῶν δέκα πόλεων. Δὸς ἡμῖν, Κύριε, προθυμίαν ἐγρηγορέναι εἰς τὴν σὴν ἀπαντήν, ἔχοντας τὰς ὁσφύας τῆς διανοίας περιεζωσμένας, καὶ τοὺς νοερούς λύχνους τῆς ψυχῆς ἀσβέστους, σὲ προσδοκῶντας τὸν Θεὸν ἡμῶν καὶ Σωτῆρα Ἰησοῦν Χριστόν. Ἀξίωσον ἡμᾶς, Κύριε, τῆς ἀρπαγῆς τῶν δικαίων, ὅτε ἐν νεφέλαις ὑπαντῶσί σοι τῷ Δεσπότῃ, ἵνα μὴ πειρασθῶμεν ἐκείνης τῆς πικρᾶς καὶ ἀπαραιτήτου κρίσεως. Διασκόρπισον, Κύριε, τὸ δυσβάστακτον φορτίον τῶν ἡμετέρων ἁμαρτημάτων πρὸ τοῦ θανάτου, ἵνα μὴ ἐμπόδιον ἡμῖν γένηται ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς κρίσεως καὶ κατασπάση εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον ἐκ τῆς συνδρομῆς τῶν δικαίων. Ἡ δικαιοσύνη πτέρα ἐστὶν ὀξυτάτη 273 κουφίζουσα τοὺς δικαίους ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανόν. Ἡ χάρις σου, Κύριε, ἰσχύς ἡμῖν γενηθήτω καὶ ἀναλάβῃ ἐν νεφέλαις, σὺν δικαίοις καὶ ἐκλεκτοῖς εἰς ἀέρα, εἰς ἀπάντησίν σοι τῷ Βασιλεῖ τῶν ἀπάντων, ὅπως ἡμᾶς οἱ ἅγιοι Ἄγγελοι δεξάμενοι μετὰ χαρᾶς καὶ ἰλαρῷ προσώπῳ προσκυνήσωμεν, ὡς δεῖ, ἐνώπιόν σου, Κύριε, καὶ θεασάμενοι τὴν δόξαν τὴν ἄρρητον χαρᾶς πολλῆς ἐμπλησθέντες βοήσωμεν· δόξα τῷ ἐνδύσαντι ταπεινοὺς καὶ φθαρτοὺς δόξαν καὶ ἀφθαρσίαν· δόξα τῷ δωρησαμένῳ θνητοῖς τὴν ἀθανασίαν· δόξα τῷ ῥυσαμένῳ ἡμᾶς ἐκ στόματος τοῦ λέοντος καὶ λυμεῶνος Ἐχθροῦ, καὶ περιποιησαμένῳ ἡμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον· ἦδε δὲ ἡ ρίζα ἀπάντων τῶν ἀγαθῶν. Ὡδε φῶς ἄφραστον, ᾧ νῦξ οὐκ ἐπακολουθεῖ· ὦδε χαρὰ ἀνεκκλάλητος ὑπὸ λύπης ἢ ἐτέρου τινὸς μὴ συνδιαλυομένη· ὦδε ἀφθαρσία τῇ φθορᾷ μὴ ὑποκειμένη· ὦδε ζωὴ ὑπὸ θανάτου μὴ καταλυομένη. Ὅντως νῦν ἀπέδρα ὀδύνη καὶ λύπη καὶ στεναγμός· ἀπὸ τοῦ νῦν σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα πάντες. Αὐταὶ αἱ φωναὶ τῶν δικαίων καὶ ἁγίων καὶ ἀσκητῶν καὶ ἐκλεκτῶν ἐν τῇ 274 αὐτοῦ παρουσίᾳ, καὶ πάντων τῶν διὰ μετανοίας εὐαρεστησάντων τῷ Κυρίῳ. Νήψωμεν οὖν καὶ ἡμεῖς, ἀγαπητοί, καὶ πρόσχωμεν ἑαυτοῖς, ὅπως συναλισθῶμεν τοῖς δικαίοις, καὶ χαρήσεται ἡμῶν ἡ καρδιά, καὶ τὴν χαρὰν ἡμῶν οὐδεὶς αἴρει ἀφ' ἡμῶν, ὑμνοῦντες, εὐλογοῦντες καὶ προσκυνοῦντες τὴν ἁγίαν καὶ ἄχραντον καὶ ὁμοούσιον Τριάδα, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.